

Aprendre fent

L'aula de realitzacions en les seccions d'obriers a les escoles de belles arts del Baix Empordà

La gran aposta de renovació a les escoles de belles arts del Baix Empordà va ser la inclusió del taller de realitzacions: element clau per diversificar les ensenyances i fer que les propostes de treball s'acordessin amb les necessitats formals i materials de cada ofici i així fer realitat la divisa noucentista de l'aprendre fent.

JORDI SERRA I TEIXIDOR > TEXT

ARXIU MUNICIPAL DE PALAFRUGELL (AMP)

>> Vista de conjunt de l'Exposició Escolar d'Arts a Girona (1928).

Quan el mes d'octubre de 1927 es publica a *La Nova Revista*, a Barcelona, l'article que Pere Vergés —professor de l'Escola del Mar— redacta per glossar i elogiar la tasca duta a terme a l'Escola Menor de Belles Arts de la Bisbal —que des de setembre de 1923 es trobava sota la direcció de Francesc Sala i Deulofeu—, es fa l'enllaç amb tot el treball de regeneració de l'ensenyament artístic que Francesc d'Assís Galí havia realitzat al capdavant de l'Escola Superior dels Bells Oficis (1915) i l'Escola Tècnica d'Oficis d'Art (1918) juntament amb tot l'estol de professors que hi impartiren docència: Joaquim Folch i Torres, Josep Aragay, Tomàs Aymat, Francesc Quer, Nicolau M. Rubió i Tudurí, Joan Mirambell, Esteve Monegal i Josep Llorens Artigas, entre d'altres.

La mostra a què es referí Pere Vergés era l'exposició anual de treballs del curs que s'havia fet a la Bisbal, i que seguia les traces, en l'àmbit local, de les exposicions generals escolars que, des de 1915, el Consell de Pedago-

A390. 02783/35. FONS DIPUTACIÓ DE GIRONA. AUTOR DESCONEGUT

>> Reproducció de la reixa de l'església dels Dolors exposada al Palau de les Diputacions de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929.

Calia clavar «una providencial puntada de peu» als guixos i làmines que des de feia massa falsejaven la percepció del progrés en l'aprenentatge del dibuix

AGDG. D2783/35. FONS DIPUTACIÓ DE GIRONA. AUTOR DESCONEGUT

gia havia organitzat a la Universitat Industrial de Barcelona i que havien permès de prendre el pols a l'evolució de l'ensenyament a Catalunya tot posant-lo en paral·lel als coneixements que arribaven de l'estranger a través del moviment de renovació pedagògica.

Per a Vergés, el mestratge de Francesc Sala a la Bisbal s'enllaçava amb el de Francesc d'Assís Galí i feia tenir l'esperança —Vergés escriví les seves paraules en plena dictadura de Primo de Rivera— de veure renèixer tot aquell treball que s'havia estrocat amb l'abolició de la Mancomunitat de Catalunya el març de 1925.

Nous models i mètodes per a l'ensenyament de les arts

En les paraules de Pere Vergés no es feia, però, només una descripció i una lloança de la tasca feta, sinó que s'hi indicava també —i de manera ben explícita i gràfica— la direcció que calia emprendre en la ja de temps anhelada renovació dels mètodes per a l'ensenyament del dibuix: era indispensable clavar «una providencial puntada

de peu» als guixos i làmines que des de feia massa temps falsejaven la percepció del progrés en l'aprenentatge del dibuix.

Calia desterrar, doncs, aquell dibuix fet només amb voluntat efectista, per a l'envaniment i no pas amb una finalitat pedagògica, comprensiva, el dibuix fet amb les crosses de les reproduccions dels guixos clàssics i la còpia rutinària d'estampes: el dibuix amb carbasses, com tan encertadament va definir-lo Eladi Homs.

L'ensenyament del dibuix a les escoles menors de belles arts, tal com va deixar indicat Joaquim Vayreda el 1891 en el programa que en reglamentava els ensenyaments, es feia justament a partir de la còpia d'estampa —el mètode Delagrave— i de fragments i reproduccions en guix d'anatomia, flora, fauna i detalls arquitectònics. La inclusió d'aquest mètode per part de Vayreda ens és certament xocant, perquè justament Joaquim Vayreda havia estat deixeble de Ramon Martí i Alsina, que fou qui l'encaiminà cap a la natura per «desentranyar els secrets de la visió».

>> Sessió de dibuix del natural a l'aire lliure de l'Escola Menor de Belles Arts de la Bisbal.

Va ser l'exposició conjunta, per les Fires de Girona de 1928, de totes les escoles adscrites a la Diputació de Girona la que va marcar una diferència evident

>> *Francesc Sala i el jove escultor Miquel Pous Martí modelant la reproducció d'un dels àngels del portal de l'església dels Dolors de la Bisbal (1928/1929).*

AGDG. 02/783/35. FONDS DIPUTACIÓ DE GIRONA. AUTOR DESCONEGUT

Fent i desfent aprèn l'aprenent: la classe de realitzacions

Tot i fer esment a l'exposició de 1927 a la Bisbal, va ser l'exposició conjunta, per les Fires de Girona de 1928, de totes les escoles adscrites a la Diputació de Girona —la Bisbal, Llagostera, Olot, Palafrugell, Puigcerdà i Sant Feliu de Guíxols— la que va marcar una diferència evident en les formes de treballar i en els resultats obtinguts. Si bé es va fer el reconeixement a la premsa del bon nivell general de l'obra exposada, va ser l'Escola de la Bisbal, amb la secció d'obriers i la classe de realitzacions, la que va despuntar pel fet d'haver fet un pas més enllà i no haver-se

>> *Alumnes paletes de la secció d'obriers de l'Escola Menor de Belles Arts de la Bisbal construïnt, supervisats per Francesc Sala, els pilars del portal de l'església dels Dolors de la Bisbal (1928/1929).*

AGDG. 02/783/35. FONDS DIPUTACIÓ DE GIRONA. AUTOR DESCONEGUT

quedat només en la projecció sobre el paper, sinó haver fet enfrontar els alumnes amb l'execució de l'obra en material definitiu.

Aquest punt de l'aula de realitzacions és justament el que fa d'enllaç amb la tasca de les dues grans escoles d'oficis d'art de la Mancomunitat a què es referia Pere Vergés.

Aquesta aportació destacada de l'Escola bisbalenca va motivar que se li fes un encàrrec per figurar a l'Exposició Internacional de Barcelona el 1929: l'obra presentada —la reproducció de la reixa barroca de l'església dels Dolors de la Bisbal— és un treball que, a escala local, va ser emblemàtic i senyal evident del grau de qualitat en l'ensenyament exercit sota la tutela de Francesc Sala, un home format en el noucentisme i impregnat de l'esperit i les divises de la bellesa pública i la civilitat.

La irradiació del reconeixement de la imprescindible presència de la secció de realitzacions a les escoles d'art es feu evident en la voluntat d'incloure-la expressada en les memòries acadèmiques tant per Joan Bordàs com per Lluís Medir, directors de les escoles d'arts i oficis de Sant Feliu de Guíxols i de Palafrugell, respectivament, els quals, juntament amb Francesc Sala, donaven continuïtat als lemes «l'obra ben feta», «fer bell allò útil» i «aprendre fent».

Jordi Serra i Teixidor és professor de secundària del Departament d'Ensenyament i historiador de l'art.

El reconeixement de la secció de realitzacions a les escoles d'art es feu evident en la voluntat d'incloure-la expressada en les memòries acadèmiques